

สินสอดทองหมั้นกับสังคมไทย

Dowry and Thai society

ภคอัศม์ โปษะกฤษณะ Pakaus Poshakrishna

นักวิชาการอิสระ

Independent

Pakaus354@hotmail.com

Received 2025/03/13

Revised 2025/04/23

Accepted 2025/05/06

บทคัดย่อ

ในอดีตจนถึงปัจจุบันวัฒนธรรมสินสอดนั้นอยู่คู่สังคมไทยมาตลอดไม่ว่าจะสมัยใด สุโขทัย อโยธยา หรือวัฒนธรรมสินสอดตามภาคต่างๆ โดยวัฒนธรรมสินสอดของไทยนั้นได้รับอิทธิพลจากอินเดียและจีนเป็นส่วนใหญ่ วัฒนธรรมสินสอดก็มีความต่างกันในอดีต แต่ในปัจจุบันนั้นกลุ่มคนรุ่นใหม่เริ่มที่จะมองถึงวัฒนธรรมสินสอดในแง่ลบมากกว่าที่จะเป็นแง่บวก เนื่องจากมองว่า บางครั้งการแต่งงานของบ่าวสาวบางคู่ถูกเรียกสินสอดจากผู้ปกครองของฝ่ายหญิงสูงเกินไป และความสัมพันธ์ของบางคู่ถึงขั้นต้องเลิกกันเพียงเพราะฝ่ายชายไม่สามารถหาทรัพย์สินตามที่ฝ่ายหญิงกำหนดได้ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อสินสอดเกี่ยวพันไปถึงเรื่องของสังคมและการแสดงฐานะทางสังคม ดังที่จะเห็นว่ามีมีการนำแก้วแหวนเงินทอง มาใส่พานในงานแต่งเพื่อแสดงถึงสถานะทางสังคม จนทำให้เกิดธุรกิจเพื่อการเช่าสินสอดเกิดขึ้นมา โดยสามารถไปเช่าเงินหรือทอง เพื่อมาวางในงานแต่งงานเมื่องานแต่งงานจบแล้วก็นำไปคืนให้กับบริษัทที่เช่ามา ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาธุรกิจเช่าสินสอดนั้นเป็นที่นิยมขึ้นอย่างมาก เนื่องจากธุรกิจเช่าสินสอดเองแทบจะได้กำไรเต็มเม็ดเต็มหน่วยซึ่งจากสินสอดที่เป็นสัญลักษณ์ของงานแต่งงานไปสู่การทำให้กลายเป็นธุรกิจ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว วัฒนธรรมสินสอดยังคงคุณค่าได้เหมือนดังอดีตอยู่หรือไม่ โดยบทความนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของสินสอดไทยที่ และยังคงกล่าวถึงเรื่องของปัญหาที่เกิดจากสินสอด และประเด็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมสินสอดว่ายังคงควรมีการอนุรักษ์อยู่หรือไม่

คำสำคัญ : การแต่งงาน, สินสอด, วัฒนธรรม

Abstract

In the past, until now the dowry culture has always been a part of Thai society, no matter what era. Sukhothai, Ayutthaya, or the dowry culture in different regions have been different in the past. However, now, the new generation has started to view the dowry culture in a negative rather than a positive way. Because sometimes, the bride and groom are asked for a dowry that is too high from the bride's parents. And

some couples' relationships end up breaking up just because the groom cannot find the assets that the bride's family has specified. Moreover, when the dowry is related to society and showing social status, as can be seen by bringing glasses, rings, money, and gold to put on a tray at the wedding to show social status, leading to the emergence of a dowry rental business. You can rent money or gold to put at the wedding. When the wedding is over, you return it to the company that rented it. In the past few years, the dowry rental business has become very popular because the dowry rental business itself almost makes a full profit. From the dowry that is a symbol of a wedding to turning it into a business. When this is the case, will the dowry culture still have the same value as in the past? This article explores the historical development of the Thai dowry system and analyzes the social issues associated with it, including the ongoing discussion over its relevance and preservation in contemporary society.

Keywords: Marry, Dowry, Culture.

บทนำ

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น สินสอดทองหมั้น (Dowry) อยู่คู่สังคมโลกมาอย่างยาวนาน จึงสามารถพบเห็นวัฒนธรรมสินสอด ในกลุ่มประเทศของเอเชียและยุโรปเป็นส่วนมาก ทั้ง ไทย จีน ลาว พม่า เขมร อินเดีย หรือแม้กระทั่งในอียิปต์ และเม็กซิโกเดเมียวเองก็มีการให้สินสอด ในบทความนี้จะพูดถึงสินสอดของประเทศไทย สินสอดคือการที่ครอบครัวฝ่ายชายได้นำของไปให้แก่ครอบครัวฝ่ายหญิงในพิธีหมั้นหรือพิธีแต่งงาน มีทั้งที่ฝ่ายชายเต็มใจให้เอง หรือ ครอบครัวฝ่ายหญิงเป็นผู้เรียกจำนวนสินสอดเอง ยกตัวอย่าง กลุ่มชาติพันธุ์ อาฮาที่มองว่าฝ่ายหญิงไม่ควรเรียกสินสอด เพราะมองว่าไม่เหมาะสม แต่จะเป็นฝ่ายชายที่เป็นฝ่ายเตรียมสินสอดอย่างเหมาะสม (ทิพวรรณ อินทนานนท์, 2557: 80-99)

วัฒนธรรมไทยได้ให้ความสำคัญกับครอบครัวและหน้าที่ทางสังคม อีกทั้งยังได้รับแนวคิดจากอินเดีย รวมถึงวัฒนธรรมของจีน เช่นค่าไถ่ตัวเจ้าสาว รวมถึงการวิถีปฏิบัติของ กลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมในสังคมทั้งหมดหลอมรวมกันจนกลายเป็น วัฒนธรรมสินสอดของไทย โดยในปัจจุบันกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้รับแนวคิดจากทางตะวันตกมากขึ้นผ่านโลกาภิวัตน์และกระแสความเท่าเทียมทางเพศทำให้ปัจจุบันนั้นคนรุ่นใหม่เริ่มที่จะมีแนวคิดที่จะปฏิเสธเรื่องการให้สินสอดระหว่างครอบครัวทั้งสอง เนื่องจากมองว่าเป็นการขายลูกกิน และไม่มองว่าไม่เป็นเครื่องการันตีความสัมพันธ์อย่างที่ คนรุ่นเก่ามองว่าการที่ครอบครัวฝ่ายชายนั้นสามารถหาสินสอดมามอบให้กับครอบครัวฝ่ายหญิงได้นั้นเป็นหลักประกันว่า ผู้ชายจะสามารถเลี้ยงดูผู้หญิงได้ (นิธิศ พุ่มเทียน, 2564) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสินสอดสินมีหลายอย่างด้วยกันเช่น ฝ่ายหญิงเรียกมูลค่าของสินสอดสูงเกินไป จนทำให้ฝ่ายชายแบกภาระในการ

จัดหาสินค้าเพื่อนำมาแต่งงาน ยกตัวอย่างกรณี ฝ่ายชายไม่สามารถจัดหาสินค้าสินสอดได้ถึงจำนวนที่ฝ่ายหญิงกำหนดทำให้ฝ่ายหญิงยกพวกไปทำร้ายข้าวของในบ้านฝ่ายชาย (ข่าวไทยรัฐ สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2568) และยังมีกรณีอื่นๆอีกมาก เช่น กรณีแต่งงานได้ 5 วันแล้วทะเลาะกันเรื่องสินสอด หรือกรณีต้องเลิกกันเพียงเพราะไม่สามารถหาเงินมาได้เท่าจำนวนที่พ่อแม่ของฝ่ายหญิงเรียก และอย่างไรก็ตามเรามักพบเห็นครอบครัวที่ได้รับสินสอดทองหมั้นแต่ฝ่ายชายก็ไม่สนใจเลี้ยงดูฝ่ายหญิง หรือผู้ชายแอบมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น หรือในทางกลับกันฝ่ายหญิงเองก็เป็นฝ่ายที่นอกใจก็มีให้เห็นตามข่าวอยู่ตลอด

โดยบทความนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของสินสอดที่จะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสินสอดในพื้นที่ภาคต่างๆ และยังคงกล่าวถึงเรื่องของปัญหาที่เกิดจากสินสอด และประเด็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมสินสอดว่ายังควรมีการอนุรักษ์อยู่หรือไม่

ความเป็นมาของสินสอดทองหมั้น

ย้อนกลับไปในสมัยอดีตในมนุษย์ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรแรงงานที่สำคัญที่สุดในสังคม การเกษตรที่เน้นการใช้แรงงานในการทำนา หาดของป่า เมื่อมีการเปลี่ยนถ่ายแรงงานจากครอบครัวหนึ่งไปสู่อีกครอบครัวหนึ่งย่อมถือว่าเป็นเรื่องใหญ่เมื่อมีการแต่งงานกันกลุ่มชนต่างๆ จึงมีวัฒนธรรมการให้สินสอดเพื่อเป็นการชดเชยให้กับการผลิต และการให้ของหมั้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการหมั้นหมายและเป็นหลักประกันว่าอีกฝ่ายจะสามารถเลี้ยงดูได้ ในอดีตของสังคมไทยหากมีการตกลงปลงใจที่จะแต่งงานกันจะมีการหมั้นกันเกิดขึ้นก่อนเพื่อให้ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเรียนรู้นิสัยใจคอซึ่งกันและกันเพราะการแต่งงานกันในอดีตมักจะเป็นการแต่งงานแบบคลุมถุงชนเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องมีช่วงเวลาที่จะเรียนรู้กันและกัน (วรินศรช, 2560: 29-33) เนื่องจากสังคมสมัยก่อน ยังคงมีความเชื่อเรื่องการเสียผี หรือผีดผี หากผู้หญิงผู้ชายอยู่ด้วยกันก่อนหรือโดนตัวกันก่อนหมั้น หรือ แต่งงานกัน จะเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมอีกทั้งงานหมั้นจะเป็นการประกาศให้เพื่อนสนิทและญาติพี่น้องทราบว่าเป็นการหมั้นหมายแล้ว

รูปภาพที่ 1 ภาพเขียนของการแต่งงานไทยในอดีต

ที่มา วัดธรรมกาย, มีนาคม 2568

ในอดีตการจัดงานแต่งงานจะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการจัดเตรียมพิธีต่างๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในสังคมนั้น เช่น เรือนหอ วงมโหรี อาหารและขนมตามประเพณี รวมถึงประเพณีเลี้ยงผีบรรพบุรุษตามธรรมเนียมอย่างเคร่งครัดเพื่อเป็นสิริมงคลต่อตัวเองและครอบครัว และมักจะแต่งงานกันในเดือนคู่ยกเว้นเดือน 8 และ เดือน 12 โคนวันแรกจะเรียกว่าวันสุกดิบ และวันถัดมาจึงจะเริ่มแก่ชบวนขันหมากไปยังบ้านฝ่ายหญิง (ขนิษฐา จิตชินะกุล และ จุฬาวดี พูลเจริญ, 2561:107-117). ยกตัวอย่าง กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง สิ้นสวดของชาวม้งจะเป็นเงินแท่งและมีไก่หรือหมูเพื่อนำมาอบให้กับฝ่ายหญิงในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนเป็นการให้เงินแทนเงินแท่ง ฝ่ายชายจะไปทำพิธีแต่งงานที่บ้านฝ่ายหญิง 1 วัน และหลังจากนั้นจะไปทำพิธีเรียกขวัญที่บ้านฝ่ายชายเป็นเวลา 3 วัน (สุขเกษม ขุนทอง, และคณะ, 2566: 17-30)

หากพิจารณาถึงสิ้นสวดในประเทศไทยแล้วหลายๆท่านอาจจะเข้าใจว่าสิ้นสวดในสังคมนั้นฝ่ายชายเป็นผู้ให้กับฝ่ายหญิงแล้ว แต่ทว่าในวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงบางกลุ่มในจังหวัดเชียงใหม่ฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายเข้ามาสู่ขอฝ่ายชายแทน โดยใช้หมูเป็นสิ้นสวด ระยะเวลาที่นิยมใช้ในการแต่งงานอยู่ประมาณ 2-3 วัน โดยมีพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษ (พรหมปฏิมา และคณะ, 2563: 47) กระเหรี่ยงบางคนมีการเตรียมการแต่งงานที่นานถึง 7-14 โดยนับการเตรียมสู่ขอจนถึงพิธีหลังงานแต่งงานในปัจจุบันการแต่งงานก็เริ่มได้รับอิทธิพลจากสังคมเมืองมากขึ้นจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ในกรณีของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอนั้น การแต่งงานจะใช้เวลาราวๆ 6 วันโดยแบ่งเป็นพิธีก่อนเริ่มงานแต่งงานจำนวน 3 วัน โดยฝ่ายเจ้าสาวไปไว้ผีหอ ผีบรรพบุรุษ เมื่องานแต่งงานแล้วเสร็จฝ่ายหญิงจะต้องเลือกว่าจะเลือกผีหอหรือไม่ หรือเมื่อฝ่ายหญิงตั้งครุภักก็จะต้องกลับมาเลี้ยงผีหอ การเลี้ยงผีหอ นั้นจะถูกดำเนินการโดยญาติฝ่ายผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง ในขั้นตอนถัดมาครอบครัวฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะเข้ามาพูดคุยและจัดเตรียมงานแต่งงานก่อน 1 วันหลังจากงานแต่งงานแล้ว คู่แต่งงานที่อยู่ด้วยกัน 3 วัน 3 คืน จะพาฝ่ายหญิงไปหาที่บ้านเพื่อไหว้ผู้ใหญ่หลักผู้ใหญ่ ตามธรรมเนียมเดิมของชาวปกากะญอนั้น สินสอดจะประกอบไปด้วย กำไรเงิน เสื้อผ้าลูกเต๋อย ผ้าซิ่นทอมือ หมากพลู และ เสียม (ภาณุวัฒน์ สกฤษี และคณะ, 2563: 19-23) แต่ในปัจจุบันนั้นสินสอดแบบดั้งเดิมเริ่มแปรเปลี่ยนเป็นทองคำ เงิน และทรัพย์สินอื่นๆตามแบบสมัยใหม่แล้ว การแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ยังคงเป็นพิธีกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยยังคงรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิม แม้ว่าบางอย่างจะปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ปัจจุบันหนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครองมากขึ้น แต่ประเพณีการแต่งงานยังคงสะท้อนถึงค่านิยมเรื่องครอบครัว ความเคารพผู้ใหญ่ และความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในชุมชน

แต่ในปัจจุบันเมื่อสังคมไทยเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมสมัยใหม่แล้ว ซึ่งรับเอาแนวความคิดมาจากต่างประเทศผ่านกระแสของโลกาภิวัตน์ รวมถึงความก้าวหน้าทางการศึกษารวมถึงความเร่งรีบของสังคมเมืองและเทคโนโลยี จึงตัดทอนพิธีต่างๆออกไปหลายอย่างดังที่เราจะเห็นได้จากการจัดขบวนขันหมากและงานหมั้นตอนเช้าและจัดงานแต่งงานตอนเย็นไม่เหมือนดังอดีตที่จะจัดงานแต่งงานมากกว่า 1 วัน ในขณะที่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้รับแนวคิดใหม่ๆจึงมองว่าหากนางบรุษมาลงส่วนนี้ไปทำอย่างอื่นให้กำเนิดประโยชน์มากกว่านางบรุษมาลงกับงานแต่งและสินสอดทั้งหมดและยังไม่เชื่อในเรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติเหมือนดังอดีตที่คนในสมัยก่อนกราบไหว้บูชาผีบรรพบุรุษ จึงจะพบเห็นงานแต่งงานที่เรียบง่ายที่มีเพียงคนจำนวนน้อยที่เข้าร่วม โดยจะเชิญเพียงแค่พ่อแม่ และ เพื่อนสนิทเข้าร่วม ไม่เหมือนงานแต่งงานสมัยก่อนที่จะจัดงานใหญ่โตกว่ามักจะมีพิธีกรรมอื่นๆต่ออีกหลายวัน เช่น ไหว้ผีบรรพบุรุษของทั้งสองบ้าน ผูกข้อมือของบ่าวสาว พิธีรับขวัญ (วิชชุพงศ์ วรศาสตร์กุล และ ณัฐกร หิรัญโท, 2561: 95-106)

รูปภาพที่2 แสดงขบวนขันหมาก
ที่มา Shutterstock, มีนาคม 2568

รูปภาพที่3 แสดงตำแหน่งการจัดขบวนขันหมาก
ที่มา ภาคอัศม์ โปชะกฤษณะ, มีนาคม 2568

ปัญหาที่เกิดจากสินสอด

สินสอดอาจจะเป็นมากกว่าเครื่องแสดงถึงความรักเมื่อสินสอดเกี่ยวพันถึงเรื่องสถานะทางสังคม สุมาลี บำรุงสุข (2538) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การแต่งงานที่มีมูลค่าของสิ่งของในราคาสูง อาจจะไม่ใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยหากวัฒนธรรมสินสอดได้เปลี่ยนแปลงไปตามแนวคิดของวัตถุนิยม ในปัจจุบันนี้เราสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน ยกตัวอย่าง การเกิดธุรกิจเช่าสินสอดขึ้นมา เพื่อตอบสนองต่อกลุ่มคนที่ต้องการสร้างสถานะทางสังคมให้ดูดีโดยยอมเสียเงินเพื่อเช่า เงินและทองมาวางใส่พานเพื่อแสดงถึงความร่ำรวย เมื่อจบจากงานแต่งงานแล้วก็จะนำเงินและทรัพย์สินที่เช่ามาไปคืนกับบริษัทที่ให้เช่า และอาจจะเกิดปัญหาขึ้นอีกหากครอบครัวฝ่ายหญิงไม่ทราบและเก็บเงินที่เช่ามากลับไป ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อเกิดการนำมูลค่าของสินสอดที่ได้รับมาเปรียบเทียบกันระหว่างคู่แต่งงานในหมู่เครือญาติและเพื่อนสนิท สินสอดกลับกลายเป็นเรื่องขี้วัดหรือสร้างสถานะทางสังคมอีกครั้งเหตุการณ์เหล่านี้จะดีขึ้นกว่าเดิมถ้าเราแต่งงานกันด้วยความรักไม่ได้มองถึงเรื่องทรัพย์สินเงินทองเป็นหลัก หามองถึงเรื่องเงินทองเป็นหลักแล้วสินสอดเองก็จะกลายเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานะ และอาจจะเป็นการมองคนไม่เท่ากัน เป็นการกดขี่ทางเพศได้โดยมองว่าผู้หญิงเป็นเหมือนสิ่งของที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนด้วยทรัพย์สินที่มีค่า ดังจะเห็นการขายลูกสาวให้กับผู้ชายอื่นในทางประเทศตะวันออกกลางเช่น ฝ่ายชายหรือครอบครัวอาจใช้สินสอดเป็นข้ออ้างในการควบคุมฝ่ายหญิง เช่น กำหนดบทบาทให้ต้องเป็นแม่บ้านโดยไม่มีอิสระในการดำเนินชีวิต

เมื่อมองผ่านการสะสมทุนทางวัฒนธรรมของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ ที่ว่าวัฒนธรรมต่างๆมีคุณค่าเพิ่มขึ้นหรือลดน้อยลงผ่านทางมุมมองและทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อวัฒนธรรมนั้นๆซึ่งจะส่งผลให้กระทบต่อคุณค่าทางวัฒนธรรม (รุ่งนภา ырรยงเกษมสุข, 2557 : 29-44) อย่างไรก็ตามคุณค่าของวัฒนธรรมสินสอดยังคงคุณค่าอยู่หรือไม่จะเพิ่มขึ้นหรือลดน้อยลงเมื่อสัญลักษณ์ของการแต่งงานถูกทำให้กลายเป็นธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อสถานะทางสังคม คุณค่าหรือทุนทางวัฒนธรรม มันก็จะเป็นเพียงคุณค่าที่ฉาบฉวย เมื่อจบงานแต่งงานแล้วก็นำทรัพย์สินที่เช่ามานำไปคืน และยังสามารถทำให้ภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมสินสอดดูไม่ค่อยดีขึ้นไปอีก หากคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมลดน้อยถอยลงมากเกินไป ก็จะทำให้คุณค่าของวัฒนธรรมนั้นๆดูไม่มีคุณค่าอีกต่อไปกลายเป็นธุรกิจเพียงเพื่อตอบสนองต่อความต้องการเพียงอย่างเดียว

ยังจำเป็นอยู่หรือไม่ที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมสินสอด ?

วัฒนธรรมสินสอดเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของพิธีแต่งงานในสังคมไทยที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบของฝ่ายชายและแสดงถึงเกียรติและคุณค่าของฝ่ายหญิง อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และค่านิยม วัฒนธรรมสินสอดเริ่มกลายเป็นประเด็นที่ถูกตั้งคำถามมากขึ้น ทั้งในเรื่องของความจำเป็น บทบาท และความเท่าเทียมระหว่างเพศ โดยจะจำแนกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

ความจำเป็นของการคงอยู่และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมสินสอดในปัจจุบัน

ผู้เขียนมองว่าวัฒนธรรมสินสอดยังคงดำรงอยู่ แต่จำเป็นต้องมีการ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติ โดยเฉพาะในแง่ของ “มูลค่า” หรือ “จำนวน” ของสินสอด เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสมัยใหม่ โดยเสนอให้สินสอดยังคงมีอยู่ในสถานะ “สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม” แทนที่จะเป็นภาระทางเศรษฐกิจ การลดทอนความสำคัญด้านมูลค่าสามารถช่วยลดแรงกดดันทางการเงินของคู่บ่าวสาว และลดปัญหาการกู้หนี้ยืมสินเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีที่ไม่ปรับเปลี่ยนก็คงไม่อาจยืนยงในกระแสธารของโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาวัฒนธรรมจึงควรมีการปรับเปลี่ยนโดยไม่ได้มองถึงมูลค่าจำนวนมากของสินสอดหากแต่ควรมองถึงคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของสินสอดที่เป็นเครื่องหมายของการแต่งงานมากกว่า

การปรับเปลี่ยนวิธีการให้สินสอดต่อคู่สมรสในอนาคต

ในหลายกรณี คู่บ่าวสาวจำเป็นต้องกำหนดก่อนหน้าเพื่อจัดงานแต่งงานหรือเพื่อชำระค่าสินสอด ซึ่งเป็นภาระทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตสมรสในระยะยาว ประเด็นนี้นำไปสู่คำถามสำคัญว่า "การเริ่มต้นชีวิตคู่ด้วยภาระหนี้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของความสัมพันธ์หรือไม่?" หากพิธีแต่งงานกลายเป็นต้นเหตุของภาระหนี้สิน วัฒนธรรมดังกล่าวอาจจะขัดแย้งกับเจตนารมณ์เดิมที่ตั้งใจให้เป็น การเริ่มต้นที่ดีของชีวิตคู่ คาดว่าในอนาคตสินสอดจะมีบทบาทลดลงมากกว่าในปัจจุบันหรืออาจไม่มีบทบาทเลยในบางคู่ โดยคู่บ่าวสาวสามารถเลือกที่จะไม่ให้สินสอดเลยหรือให้แค่ของขวัญที่มีความหมายที่เป็นสัญลักษณ์ของความรักและการผูกพันมากกว่าสิ่งของที่มีมูลค่าสูง เช่น การช่วยกันในการสร้างชีวิตคู่ร่วมกัน

ความขัดแย้งด้านทัศนคติและความเท่าเทียม

ในขณะที่บางฝ่ายต้องการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมสินสอด อีกกลุ่มหนึ่งกลับมีความเห็นว่า ควรยกเลิกวัฒนธรรมนี้โดยสิ้นเชิง โดยมองว่าสินสอดเป็นธรรมเนียมที่สะท้อน ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ เช่น การตั้งคำถามว่าเหตุใดฝ่ายชายจึงต้องชำระค่าสินสอดให้ฝ่ายหญิง ในขณะที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้รับการเลี้ยงดูมาด้วยทั้งสิ้น เช่นกัน นอกจากนี้ สินสอดยังไม่สามารถรับประกันความมั่นคงของชีวิตคู่ได้จริง ดังเช่นกรณีของคู่บ่าวสาวที่ไม่มีสินสอดแต่ยังคงมีความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนซึ่งจะกล่าวในประเด็นถัดมา

การแต่งงานมักเป็นเรื่องของอัตวิสัย ไม่สามารถวัดได้ด้วยปัจจัยวัตถุ

แนวคิดของ Joseph Campbell และ Bill Moyers ที่ว่ากล่าวไว้ว่าการแต่งงานของบางคู่ อาจจะยาวนานแต่สำหรับบางคู่นั้นกลับสั้น ปัญหาดังกล่าวก็มาจากความเชื่อสัตย์ของทั้งสอง รวมถึงการร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน (บาร์นี บุญทรง, 2551: 427) ซึ่งให้เห็นว่า การแต่งงานไม่ควรถูกตัดสินด้วยปัจจัยภายนอก เช่น สินสอด แต่ควรพิจารณาจากความเข้าใจและความผูกพันของคู่บ่าวสาวเป็นหลัก ซึ่งเป็น อัตวิสัย (subjective) มากกว่า ภาวิสัย (objective) ดังนั้น การใช้สินสอดเป็นเกณฑ์วัดคุณค่าของความรักจึงอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตคู่ซึ่งมีปัจจัยอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้อง

องค์ประกอบของสินสอด

องค์ประกอบของสินสอดมักจะประกอบไปด้วย เงินสด เงินแท่ง เงินรูปพรรณ ทอง เครื่องประดับ ทรัพย์สินอื่นๆเช่น อาคาร ที่ดิน รถ อย่างไรก็ตามในบางวัฒนธรรม มีการให้สัตว์เป็นสินสอด เช่น หมู วัว

การเข้าสินสอดและการแสดงสถานะทางสังคม

แรงกดดันจากค่านิยมทางสังคม ที่ยังคงให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของครอบครัวฝ่ายเจ้าบ่าวในการแสดงความมั่งคั่งและความสามารถในการดูแลเจ้าสาว อีกทั้งยังสะท้อนถึง ภาวะเศรษฐกิจ ที่ไม่เอื้ออำนวยให้คู่บ่าวสาวสามารถจัดหาสินสอดจำนวนมากได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ความคาดหวังจากครอบครัวหรือผู้ร่วมงานยังมีผลต่อการตัดสินใจเข้าสินสอด โดยเฉพาะในกรณีที่มีการถ่ายภาพหรือวิดีโอเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งทำให้คู่บ่าวสาวบางคู่รู้สึกจำเป็นต้อง แสดงสินสอดเพื่อรักษาหน้าตาทางสังคม

มิติในด้านต่างๆ	อดีต	ปัจจุบัน	อนาคต (คาดการณ์)
ความหมาย	แสดงเกียรติและความรับผิดชอบ ต่อเขตอำนาจการผลิต	สินสอดถูกมองเป็นสัญลักษณ์ แต่เริ่มถูกวิจารณ์มากขึ้น	เป็นคุณค่าทางไร่มากกว่ามูลค่า
ผลต่อคู่รัก	สร้างความมั่นใจให้ครอบครัวฝ่ายหญิงว่าสามารถเลี้ยงดูได้	เกิดเป็นภาระหนักในบางกรณีหากต้องหย่าร้างกับกองเพื่อมาเป็นสินสอดหรือจัดงานแต่ง	ลดบทบาทสินสอดในชีวิตคู่
ค่าบิณ	ต้องบิเลบอไชงานแต่ง	บิก็หหันด้วยและคิดค่าบ	เป็นทางเลือก ไม่จำเป็นต้องบิ
บุนบองกางเพท	ฝ่ายชายต้องจ่ายเนื่องจากบิเนบว บิดบายนบิใหญ่ก็จะบิองดูและผู้หญิง	เริ่มบิคำถาบเรื่องความเท่าเทียม กางเพท	อาจไม่แยกบุนบองกางเพทเรื่องสินสอด

รูปภาพที่4 แสดงการเปรียบเทียบแนวคิดที่มีต่อวัฒนธรรมสินสอด

ที่มา ภาคัศม์ โปชะกะฤณะ, เมษายน 2568

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากอดีตจวบจนถึงปัจจุบันวัฒนธรรมสินสอดนั้นอยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน การแต่งงานในอดีตกับปัจจุบันนั้นมีความคล้ายคลึงกัน ในอดีตวัฒนธรรมการแต่งงานจะกินเวลาหลายวัน แต่ในปัจจุบันกับทุกตัดทอนลงเหลือเพียง 1 วัน โดนหมั้นตอนเช้าและแต่งงานกันตอนเย็น อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาพลัดเปลี่ยนวัฒนธรรมเองก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากแนวคิดของคนในสังคมมีค่านิยมที่แตกต่างจากอดีต หากผู้ที่นำวัฒนธรรมสินสอดไปใช้โดยไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยแล้วก็จะเกิดข้อครหาขึ้นมา มาก เช่น วัฒนธรรมชายลูกกิน การมองคนไม่เท่าเทียมกัน ทั้งสองเพศไม่ว่าจะชายหรือหญิงเองต่างก็มีต้นทุนในการเลี้ยงดูทั้งสิ้น จึงอยากเสนอแนะว่าให้มีการปรับเปลี่ยน โดยเน้นไปที่คุณค่าทางสัญลักษณ์ว่าเป็นเครื่องหมายของการแต่งงาน มากกว่าที่จะมาเรียกร้องสินสอดมูลค่าสูงจนเกินตัว และสร้างภาระให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวในการเริ่มต้นชีวิตคู่จากหนี้สินที่กู้มาแต่งงานนั้นคงไม่ใช่เรื่องที่ดีอย่างไรก็ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสินสอดเองก็เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงฐานะทางสังคมของบ่าวสาว จะเห็นได้จากการก่อตัวของกลุ่มธุรกิจเช่าสินสอดเพื่อนำมาวางในงานแต่งเพื่อแสดงถึงสถานะทางสังคม ก็เป็นที่น่าขบคิดกันต่อไปว่าสิ่งที่เป็นอยู่มันดีแล้วจริงๆ ใช่มั้ย

References:

- ชนิษฐา จิตชินะกุล, และจุฬาวดี พูลเจริญ. (2561). รูปแบบพิธีกรรมการแต่งงานจากอดีตสู่ธุรกิจ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 1(3), 107–117.
- ฉันทชนก พรหมปฏิมา และคณะ. (2563). ความเชื่อในพิธีกรรมกับความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงสะกอ บ้านห้วยตอง ตำบลแม่วิน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารช่วงฝน*, 16(2), 43.
- ทิพวรรณ อินทนานนท์. (2557). วัฒนธรรมอาชากับเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์*, 80–99.
- นิธิศ พุ่มเทียน. (2564). การวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจเช่าสินสอด. *Mahidol.ac.th*.
- บาร์นี่ บุญทรง. (2551). พลาณภาพแห่งเทพปรณัม (แปลจากฉบับภาษาอังกฤษของโจเซฟ แคมพ์เบลล์และบิลล์ มอยเยอร์ส). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิง
- ภาณุวัฒน์ สกุลสืบ, และคณะ. (2563). การศึกษาองค์ประกอบของพิธีกรรมในพิธีแต่งงานของชาวปกากะญอ หมู่บ้านสันโป่ง ตำบลเสริมกลาง อำเภอสว่างงาม จังหวัดลำปาง *วารสารมังรายสารสถาบันภาษาและวัฒนธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 8(1), 19–23.
- วิซุพงศ์ วรรณศาสตร์กุล และ ณัฐกร หิรัญโท. (2561). พิธีกรรมการแต่งงานของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยทรายเหนือ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 2(2), 95-106.
- วรินเศรษฐ์ สุขประเสริฐ. (2560). *สถานะสินสอดตามกฎหมายไทย*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัฐสภา ยรรยงเกษมสุข. (2557). มโนทัศน์ชนชั้นและทุนของ ปีแอร์ บูร์ดิเอดอ. *วารสารเศรษฐศาสตร์ การเมืองบูรพา*, 2(1), 29–44.

สุขเกษม ขุนทอง, และคณะ. (2566). หลักธรรมาภิบาล บนฐานวิถีวัฒนธรรมการแต่งงาน กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดตาก. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.กรุงเทพ*, 5(2), 17–30.

ข่าวไทยรัฐ,(2568) “สาว” ยัวะ! ไม่ได้สินสอด 1.5 แสน บุกพังบ้านหนุ่ม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.thairath.co.th/tv/program/Hong_khao_hua_khiew/8111567 [22 มีนาคม 2568].

สุมาลี บำรุงสุข. “เก็บเงินแต่งงาน : เรื่องของชั้นหมาก ของหมั้น สินสอด และเงินทุนรวม”. บทความประวัติศาสตร์. เล่มที่ 17. (2538): 118.